

Gustave Flaubert

De pest in Florence

Want ik haat je met de haat van een broer

Al. Dumas, Don Juan de Marana

In Florence leefde eens een vrouw van ongeveer 60 jaar die men Beatricia noemde; zij woonde in de ellendigste wijk van de stad, en de enige manier om in leven te blijven was de toekomst te voorspellen aan de grote heren en wat kwakzalversmiddeltjes aan haar arme burens te verkopen, als die ziek waren. Met bedelen kwam ze verder aan de kost.

In haar jeugd moet zij een belangrijke dame geweest zijn, maar nu was ze zo krom gebogen dat men nauwelijks haar gezicht kon zien; haar gelaatstreken waren onregelmatig, ze had een grote haakneus, kleine zwarte ogen, een lange kin, en uit haar grote mond, waar twee of drie lange gele, wiebelende tanden uitstaken, liep voortdurend kwijl over haar onderlip. Haar kleren hadden iets vreemds en raars: haar jurk was blauw en haar vestje zwart; wat schoeisel betreft, liep ze altijd blootsvoets waarbij ze op een stok leunde die langer was dan zijzelf.

Daarnaast had zij een prachtige bos wit haar, die haar rug en schouders bedekte en die aan weerszijden van haar gezicht naar beneden viel, onverzorgd en ongekamd, ze had zelfs geen eenvoudig lint om 't haar bij elkaar te houden. Overdag en een gedeelte van de nacht liep ze door Florence, maar 's avonds was ze thuis om te eten en om de toekomst te voorspellen aan hen die in het openbaar niet voor zo'n vrouw zouden willen stoppen en die zich schaamden voor hun bijgelovigheid.

Op een goede dag werd ze aangesproken door twee sjeke jongelui die haar opdroegen hun naar haar huis te brengen; zij gehoorzaamde en liep voor hen uit. Terwijl ze onderweg door de sombere en kronkelige straatjes van de oude stadswijk liepen, liet de jongste van de twee zijn angsten aan de ander blijken en verweet hem zijn buitenissig verlangen een waarzegster te bezoeken.

- wat een vreemd plan van jou, zei hij tegen hem, om naar het huis van die vrouw te gaan? Is dat wel verstandig? Besef dat door in deze vieze wijk met slechte mensen rond te lopen wij met onze dure degens, onze hoeden met veren en onze kragen van kant de indruk wekken veel geld bij ons te hebben.

- je bent gek, Garcia, onderbrak François hem, wat ben je toch een lafaard!

- Ja, maar ken je die vrouw, weet je hoe ze heet?

- Dat is Beatricia.

Dat woord had een vreemd effect op de jongeman en hij stond stokstijf stil, temeer daar de waarzegster die haar naam hoorde, zich omgedraaid had; en dat bleke gezicht met die lange witte

haren die lichtjes door de wind bewogen, deed hem huiveren. Garcia overwon zijn vrees en liep in stilte door, maar ging wel steeds dichterbij zijn broer François lopen.

Na een half uur lopen kwamen ze eindelijk bij een lange laan die ze moesten oversteken voor ze bij het huis van Beatrice waren.

-Je kunt hier je werk al wel doen, sprak Garcia tegen de oude vrouw.

-Onmogelijk, wacht nog even, we zijn er al.

En ze deed een deur open die naar een kronkelige, eiken trap leidde. Na heel wat treden te zijn opgelopen, opende Beatrice een volgende deur; die van haar werkkamer, verlicht door een lamp aan het plafond, die echter zo weinig licht gaf dat de duisternis bijna compleet was. Maar met enige inspanning en ook omdat de kamer laag en klein was, zag je in het duister enkele schedels en als je hand toevallig over een grote ronde tafel streek, die daar stond, dan voelde je onmiddellijk natte kruiden en lange strengen nog bebloed haar.

-Vlug, haast je, zei François.

Beatrice nam zijn hand, hield die onder de lamp en zei hem:

-Kijk, zie je die drie lijnen die een M vormen? Dat is een teken van geluk; de andere door elkaar lopende en elkaar snijdende lijnen in de richting van de duim geven aan dat er onenigheid, verraad op komst is; je familie, jijzelf, je zult sterven door het verraad van een van je naasten, maar ik zeg je ook dat binnenkort je plannen zullen slagen.

-Nu ik, zei Garcia met trillende stem.

Beatrice nam zijn brandend hete rechterhand.

-Je leven is een menging van goede en slechte zaken, maar de kanker van afgunst en haat zal je hart opvreten, je hand houdt het moordenaarszwaard vast en het bloed van je slachtoffer zal je verzoenen met de vernederingen in je leven. Ga weg!

-Gegroet, vrouw uit de hel! Zei Garcia en gooide haar een goudstuk toe, dat over de vloer rolde en tegen een schedel ketste. Gegroet, vrouw van Babylon! moge de vervloeking uit de hemel over jou en je kundigheden komen en maken dat anderen niet meer in je praatjes geloven!

Ze gingen meteen naar buiten en de trap galmde nog van het geluid van hun stappen, terwijl Beatrice door haar venster naar de sterren keek die aan de hemel schitterden en naar de maan die de daken van Florence zilver kleurde.

Weer terug bij zijn vader Cosimo kon Garcia die nacht geen oog dicht doen; hij hield het niet meer uit en stond op, want de koorts klopte heftig door zijn aderen en hij droomde de hele nacht van de voorspelling van Beatricia. Ik weet niet of u, net als ik, bijgelovig bent, maar in die oude vrouw met haar lange witte haren, haar kleren, haar hele persoon, haar sinistere uitspraken, in de lugubere uitdossing van haar kamer met die menselijke schedels en met de haren van ter dood gebrachte mensen, in dat alles zat iets onwezenlijks, iets triests en zelfs iets vreeswekkends, zat iets dat zeker in de XVIIIe eeuw, in Italië, in Florence, 's nachts een man als Garcia de Médicis angst zou aanjagen.

Op dat moment was hij twintig jaar, dus al twintig jaar lang was hij ten prooi aan beschimpingen, vernederingen, beledigingen van zijn familie. Inderdaad was Garcia de Médicis een nare, haatdragende verrader, maar wie kan zeggen of deze kwaadaardige boosheid, deze sombere en verdragende jaloezie die zijn dagen vergalde, niet begonnen waren door al die pesterijen die hij te verduren kreeg?

Hij was zwak en ziekelijk; François was sterk en robuust; Garcia was lelijk, onhandig, een zwakkeling zonder energie, zonder pit; François was een mooie ridder met goede manieren, een galante man, hij mende kundig zijn paard en joeg net zo makkelijk op herten als de beste jager van de Pauselijke Staten. Hij was de oudste, de lieveling van de familie: hij kreeg alle eer, alle glorie, titels en eerbewijzen; voor de arme Garcia was er slechts de duisternis en de minachting. Cosimo had zijn oudste zoon lief. Hij had voor hem het kardinaatschap gevraagd en hij stond op het punt het te krijgen, terwijl de jongste een eenvoudige luitenant was gebleven bij de troepen van zijn vader.

Lang al broeide de haat van Garcia langzaam in zijn hart, maar de voorspelling van de oude vrouw maakte het werk, in gang gezet door trots, af. Sinds hij wist dat zijn broer kardinaal ging worden, deed dat idee hem pijn; in zijn haat wenste hij de dood van François.

-Oh! vreselijk, zei hij tot zichzelf huilend van woede met 't hoofd tussen zijn handen, oh! Vreselijk! Die man die ik verafschuw, wordt Mijnheer François, de Kardinaal. Nog meer dan een hertog, dan een koning, bijna een paus! En ik ..... Ach! Ik, zijn broer, altijd arm en onzichtbaar, als de knecht van een burger! Als men in de straten van Florence het rijtuig van Monseigneur over de keien ziet rijden, dan vraagt een kind, dat niets van deze wereldse zaken afweet, aan zijn moeder: Wie zijn die rode mannen achter de kardinaal?

-Zijn knechten.

-en die andere, die in het zwart gekleed te paard erachteraan komt?

-zijn broer.

-zijn broer, die te paard achter hem rijdt! Ah! Hoon en medelijden! En dan te bedenken dat je die kardinaal moet respecteren, Monseigneur moet noemen, je aan zijn voeten moet werpen! Ach! Toen ik nog jong en puur was en nog in de toekomst, het geluk, God geloofde, keek ik neer op het sarcasme van de goddelozen. Ach! Ik begrijp nu de vreugde van het bloed, de verrukkelijkheden van de wraak, het atheïsme en de onreinheid!

En hij weende.

De dag was al aangebroken, toen men in de verte een bode met de wapens van de paus aan zag komen. Hij begaf zich naar het hertogelijk paleis; Garcia zag het en hij weende bitter.

III

Het was een dwaze Italiaanse nacht in augustus, in Florence; het hertogelijk paleis was verlicht, het volk danste op de openbare pleinen, overal werd gedanst, gelachen en maakte men lawaai. En toch had de pest zijn verwoestingen over Florence gebracht en de bevolking gedecimeerd.

Ook in het paleis werd gedanst, gelachen en lawaai gemaakt, maar niet van vreugde, want de pest, daar ook, had verwoestingen aangericht in het hart van een man, had het samengedrukt en verhard, maar het ging om een andere pest dan de besmettelijke; het ongeluk dat Garcia in zijn wrede omhelzing omvatte was zo hevig dat het hem versplinterde zoals een feestglas in de hand van een dronken man. Het was inderdaad Cosimo de Médicis die deze publieke feesten gaf omdat zijn geliefde zoon François de Médicis benoemd was tot kardinaal; dit was ongetwijfeld om het volk te af te leiden van de gruwelijke gebeurtenissen die het bezig hielden. Arm volk! Dat vermaakt wordt met toneelpoeder en –kostuums terwijl het een doodstrijd voert. Oh, want vaak gaat achter een glimlach een traan schuil! Misschien dat midden in een dans, in de salon van de hertog een van de dansers op het parket valt en gaat stuiptrekken in het licht van kroonluchters en ruiten. Wie kan zeggen of deze jonge vrouw niet ineens flauw gaat vallen? Misschien begint haar ijlen al? Kijk, zie je hoe ze met haar handen wringt, struikelt en met haar tanden klappert? Ze gaat bijna dood, ze reutelt, haar krachteloze handen gaan heen en weer over haar satijnen jurk, en in haar baljurk blaast zij haar laatste adem uit

Het feest was schitterend mooi, Cosimo had alle geleerden en kunstenaars van Italië bijeen geroepen, kardinaal François was op het hoogtepunt van zijn roem en eer; men wierp hem kransen, bloemen, gedichten, verzen toe; overal loftuitingen, vleierijen, ophemelarijen. In een hoek van de zaal zag men, te midden van een groep zeer belangrijke mensen, een man in het zwart gekleed wiens ernstige gedrag vast een of andere geleerd beroep betekende. Het was dokter Roderigo, arts en vriend van de Medici.

Het was een vreemde man, deze dokter Roderigo. Voor zijn tijd was hij een erg goede alchemist, hij had weinig verstand van de wetenschap die hij beroepsmatig uitoefende en veel meer van die waar hij zich als hobby mee bezig hield. Het bestuderen van boeken en mensen had op zijn gezicht een zekere sceptische en spottende glimlach achter gelaten die de sombere rimpels van zijn voorhoofd enigszins verzachtte. In zijn jeugd had hij veel gestudeerd, vooral filosofie en theologie, maar omdat hij er eigenlijk alleen maar twijfel en afkeer vond, had hij de hypothese ingeruild voor de werkelijkheid en het boek voor de wereld, in feite een ander soort boek waar veel in te lezen viel. Nu onderhield hij zich met de graaf Salfieri en de hertog van Florence. Hij hield in het bijzonder van de gesprekken van deze laatste, omdat hij nu iemand gevonden had die zijn verhalen zonder tegenwerpingen aanhoorde en die altijd met een goedkeurend ja antwoordde en als je een twijfelachtige mening of een nieuw plan aan iemand wilde voorleggen, geeft je toch de voorkeur aan iemand die boven je staat in afkomst, maar minder bemiddeld is; en daarom hield dokter Roderigo, die een zeer geestig man was, van het gezelschap van Cosimo II de Medici, die dat nauwelijks was.

Al bijna twee uur hield hij de hertog bezig met een verhandeling over de wonderen in het Oude Testament en al enkele keren had Cosimo toegegeven overtuigd te zijn, want tegenover zijn simpele en naïeve geloof zette Roderigo krachtige tegenwerpingen en een levendige en dwingende logica.

- Ga eens even opzij, zei Salfieri tegen hem, u hindert deze jongedame om te gaan dansen; laten we ergens anders gaan staan, hier staan we in de weg. Wilt u een potje dobbelen?

- Graag, antwoordde de dokter en greep deze gelegenheid aan om het gesprek te beëindigen, want hij was soms bang om de al te inschikkelijke prins te vernederen. Maar na ieder gesprek dat deze laatste had met de dokter, vertrok hij met een overtuiging minder, weer een verwoeste illusie en een leegte in zijn ziel. Hij verliet hem en zei zacht: "Die duivelse Roderigo, hij weet veel, hij is slim, maar God vergeve, want het is vast een zonde zo'n man te geloven! Toch is het waar wat hij zegt!"

En de volgende dag ging hij weer snel naar hem toe om een of andere filosofische discussie te beginnen. Zijn luister was tijdens het feest van die dag uitgebreid ten toon gespreid en zelden had men iets soortgelijks gezien. Alles was mooi, waardig en weelderig, het was rijk, het was grandioos. Maar te midden van al die mensen waar de rijkdom en luxe vanaf spatte, te midden van die, met parels, bloemen en diamanten versierde vrouwen, tussen de kroonluchters, de spiegels, bij het geluid van de luid klinkende bolero, bij het geroezemoes van het feest, het gerinkel van goud op de tafels, te midden van al dat opwindende van het bal, het meeslepende van de dans, het verleidelijke van die lange rij rijk gesmukte mannen en vrouwen met hun lieve glimlachjes en galante woorden, kwam te midden van dat bal, als de geest van Banquo de rijzige gestalte van Garcia tevoorschijn, somber en bleek.

Hij was ook gekomen om daar, net als ieder ander, te midden van het gelach en de vreugde, zijn bloedende wond en zijn diepe verdriet te laten zien. Hij bekeek dit alles met een gemelijke en droevige blik, als iemand die onverschillig staat tegenover de kleine gekunstelde vreugdes van het leven, zoals een stervende vanaf zijn doodsbéd naar de zon kijkt. Sinds het begin van het bal had nog bijna niemand met hem gesproken; hij was alleen temidden van al die mensen, alleen met zijn verdriet dat aan hem vrat, het geluid van de dans deed hem pijn. Het irriteerde hem zozeer zijn broer te zien, dat hij, soms als hij naar die vrolijke menigte keek en aan zichzelf dacht, zo wanhopig en ellendig in zijn hofkleding, aan het heft van zijn degen voelde en hij kreeg zin om met zijn nagels de jurk van de vrouw die hem in het voorbijgaan beroerde en die om haar partner voor haar danste, te verscheuren, alleen maar om het feest te verpesten en de gelukkigen schade te berokkenen. Zijn broer merkte dat hij ziek was en kwam welwillend op hem af.

- Wat heb je, Garcia? vroeg hij hem, wat heb je? Je hand scheurt je handschoen, je verwingt het heft van je degen.

- Ik? oh, ik heb niets, monseigneur.

- Je bent trots, Garcia.

- O, ja, ik ben trots, zeer trots, misschien wel trotser dan jij; de trots van de bedelaar die de hoge heer beledigt als zijn paard hem onderspat. En een gemaakte lach vergezelde deze laatste woorden. De kardinaal had hem schouderophalend de rug toegekeerd en ging de gelukwensen van de hertog De Bellamonte, die op dat moment met een groot gevolg binnen kwam, in ontvangst nemen.

Een man viel flauw op een bank en de eerste knecht die langs kwam, nam hem onder de armen mee naar buiten de zaal, niemand informeerde naar die man.

Het was Garcia.

IV

Enkele boogschutters, in rijen opgesteld op de binnenplaats, wachtten op de komst van hun meesters om te vertrekken; want hun paarden waren ongeduldig, ze hinnikten allemaal, zo graag wilden ze over de vlakke rennen. De honden die iedere ruiter aan de lijn had, liepen blaffend om hen heen en beten in hun benen, en al menige vloek en menige zweepslag had de onstuimigheid van enkele gekalmeerd.

De hertog en zijn gezin waren gereed en wachtten nog slechts op enkele dames en op die goede dokter Roderigo die eraan kwam gezeten op een prachtige zwarte muilezelin. De grote deur ging open en men ging op weg, de mannen zaten op paarden, de karabijn over de schouder en het jachtmes aan de linkerzij; en de dames, zij reden erachter, zittend op hun telgangers en een valk op hun vuist. Cosimo en de kardinaal openden de stoet; toen ze onder de poort doorreden, schrok de merrie van deze laatste van de rode baret van een van de wachters en maakte een sprong waardoor zijn berijder er bijna vanaf viel.

- Slecht voorteken, gromde de hertog.

- Ach, gelooft u in die flauwigheden? U maakt ongetwijfeld een grap? zei Roderigo.

Cosimo zweeg en drukte zijn sporen in de flank van zijn paard, dat op een drafje vertrok; men volgde hem. Door het geluid van de paarden op het plaveisel en dat van de degenen die tegen het zadel sloegen, kwamen alle inwoners aan hun ramen om de stoet van monseigneur de hertog Cosimo de Tweede de Medici, die op jacht met zijn zoon de kardinaal, te zien passeren. Toen ze op een groot plein waren, verdeelde het gezelschap zich in drie verschillende groepen, de eerste jachtmeester blies op zijn hoorn en de ruiters vertrokken in galop door de starten van Florence.

Cosimo ging samen met Rodigero, Garcia met François, Bellamonte met de dames en de boogschutters zouden het wild opjagen.

Het weer was somber en er dreigde onweer, de lucht was drukkend en de paarden waren al wit van het schuim. De bossen waren mooi, je ademde er een frisse, zuivere lucht; het was midden op de dag en ieder ervoer het zoete gevoel dat het gebladerte geeft als je in de verte enkele zonnestralen door de takken ziet schijnen, want het zal duidelijk zijn dat men inmiddels in het bos was.

Garcia, somber, in gedachten verzonken, in het zwart gekleed, had automatisch zijn broer gevolgd, die zich had verwijderd om achter de baan van een hert aan te gaan, waarvan hij even daarvoor de sporen had verloren. Spoedig waren ze beiden geïsoleerd en alleen op een plek waar, omdat het woud steeds dichter werd, ze onmogelijk verder konden; ze hielden stil, stegen van hun paard af en gingen op het gras zitten.

- Zo, je bent dus kardinaal, zei Garcia heftig, die tot dan zwijgend en droef was geweest; - ah, je bent dus kardinaal.

Hij trok zijn degen.

- Een kardinaal!

Hij schaterde met een gedwongen lach, waarvan de klank iets wreeds en woests had.

- Verbaast je dat, Garcia?

- Nee hoor! Herinner jij je de voorspelling van Beatricia?

- Ja, hoezo?

- Herinner jij je die kamer met haren van geëxecuteerde mensen en duivelse schedels? Herinner jij je die lange witte haren? En, mijn kardinaal, had die vrouw niet iets duivelachtigs in haar gestalte en een blik als vanuit de hel?

En zijn ogen schitterden met een uitdrukking die François deed huiveren.

- En waarom breng je die vrouw ter sprake?

- Herinner jij je haar voorspellingen? Herinner jij je dat zij je had gezegd dat jouw plannen zouden slagen? Zeker, niet dan? Je ziet dat ik een goed geheugen heb, hoewel het al weer twee dagen geleden was en die twee dagen voor mij eeuwenlang waren. Ach! er zijn in het leven dagen die 's avonds meer dan één rimpel op je voorhoofd achterlaten!

En tranen rolden uit zijn ogen.

- Je verveelt me, Garcia, zei zijn broer hem kortaf.

- Verveel ik je? Welnu je plannen zijn geslaagd, de voorspelling is uitgekomen, maar je vergeet toch niet dat ze had gezegd dat de kanker van de jalousie en van de woede mijn ziel zou verwoesten??

Ben je vergeten dat ze heeft gezegd dat ik mijn dorst zou lessen met bloed en dat een misdaad de vreugde van mijn leven zou zijn? Vergeet je dat? Kijk, de voorspelling komt uit. Zie je het spoor van de tranen die ik sinds twee dagen heb vergoten? Zie je de plekken op mijn hoofd waar geen haren meer zitten? Zie je de rode tekens op mijn wangen? Zie je hoe mijn gezichtsvermogen gebroken en verzwakt is? Dat komt omdat ik mijn haren van woede heb uitgetrokken, ik heb mijn gezicht met mijn nagels bekrast en ik heb nachten doorgebracht huilend van woede en wanhoop.

Hij huilde en men zou zeggen dat het bloed uit zijn aderen ging barsten.

- Je bent gek, Garcia, zei de kardinaal en hij stond verschrikt op .....

- Gek? ja echt, gek! moordenaar? misschien! Luister, meneer de kardinaal François, benoemd door de paus, luister eens goed - ons leven was een vreselijk gevecht, op leven en dood, een gevecht vanwege een belediging, het verhaal erover zou je laten rillen van afschuw; tot nu toe ben je in het voordeel geweest, de maatschappij heeft je beschermd. Alles is rechtvaardig en goed - je hebt me mijn hele leven gekweld, nu zal ik je vermoorden.

Hij had hem met een woest armgebaar op de grond gegooid en hield zijn degen tegen zijn borst.

- Vergeving, vergeving, Garcia, zei Francois met trillende stem - wat heb ik je gedaan?

- Wat je mij gedaan hebt? Kijk!

En hij spuwde hem in het gezicht.

Ik betaal een belediging met een belediging terug, een minachting met een minachting; jij bent kardinaal, ik schimp op je waardigheid als kardinaal; je bent mooi, sterk en machtig, ik schimp op je schoonheid, sterkte en macht, want nu lig je onder mij, je siddert van angst onder mijn knie. Ah, je beeft? Beef maar en lijd, zoals ik heb geleden en gebeefd. Jij, wiens wijsheid zo wordt geprezen, weet niet hoezeer een mens op een duivel kan lijken als de onrechtvaardigheid hem in een wild beest heeft veranderd. Ah, het kwelt mij je levend te zien, hier pak aan!

En een doordringende kreet steeg op vanonder het gebladerte en maakte dat uilen van hun nest wegvlogen.

Garcia steeg weer op zijn paard en vertrok in galop, er zaten bloedspatten op zijn kanten plooi kraag.

De brave inwoners van Florence werden tegen middernacht wakker door het harde geluid van paarden en ruiters die met fakkels en toortsen door de straten gingen.

Monseigneur de hertog kwam van de jacht terug.

Verder daarachter volgden zwijgend vier knechten die een baar droegen; het leek wel alsof ze onopgemerkt wilden blijven en liepen langzaam en stap voor stap. Naast hen liep een man die hun chef leek te zijn, hij was droevig, gehuld in een mantel en met het hoofd voorover gebogen op zijn borst leek hij zijn tranen te willen bedwingen.

Toen men bij het kasteel van de hertog kwam, rende er een vrouw voor de jagers uit die vroeg waar de kardinaal was. Toen ze de draagbaar zag, vroeg zij aan haar man de hertog:

- Wat zit daarin?

De man met de mantel wierp Garcia een koude en strenge blik toe, toen na enige aarzeling zei hij op een toon die zeer deed om te horen: - een lijk.

V

De schemering verlichtte het appartement en de stevig gesloten gordijnen lieten slechts een zacht en vredig licht binnen. Een man liep er te ijsberen. Het was een oude man en hij zijn gemoed was hevig in beroering gebracht door zijn gedachten, hij ging naar zijn tafel en pakte een ontblote degen, die hij met weerzin zorgvuldig bekeek; nu liep hij naar het einde van de kamer, waar een groot zwart gordijn hing, waaromheen vliegen zoemden.

Het was fris in die kamer en er hing zelfs iets vochtigs, iets als van een graf, iets dat leek op een snijzaal. Eindelijk stond hij plotseling stil en stampte van woede met zijn voet:

- Oh, goed dan, recht zal geschieden. Het moet, het bloed van de rechtvaardige roept ons om wraak: welnu, wraak!

En hij beval een van zijn knechten Garcia te roepen. Zijn lippen waren wit en gekerfd als bij iemand die een koortsaanval heeft gehad.

Garcia kwam weldra en zijn zwarte haren waren naar achteren gekamd en lieten een bleek voorhoofd zien waar de vervloeking van God op gedrukt leek.

- U heeft om mij gevraagd, vader? zei hij binnenkomend.

- Ja. Ah, heb je je al opgeknapt en andere kleren aangetrokken? Het zijn niet de kleren die je gisteren droeg; vlekken zie je goed op zwarte kleren, nietwaar, Garcia? Je vingers zijn nat; oh, je hebt je handen goed gewassen en reukstof in je haar gedaan.

- vanwaar deze vragen, vader?

- vanwaar? Ah, Garcia, mijn zoon! op mijn woord van eer, de jacht is toch een koninklijk genoeg, is het niet? maar soms vergeet men zijn wild mee te nemen en als er dan niemand zo welwillend is om het toch mee te nemen .....

Hij pakte zijn degen, nam Garcia mee naar het einde van de zaal, opende met zijn linkerhand het gordijn en wendde zijn ogen af en zei:

- Bekijk dit zorgvuldig!!

Een naakt lijk lag uitgestrekt op een bed en het bloed sijpelde nog uit zijn verwondingen; het gezicht was vreselijk verwrongen, de ogen waren open en keken in de richting van Garcia, die droeve vale, lijkenblik deed hem klappertanden; de mond stond nog een beetje open en enkele strontvliegen vlogen zoemend tot bij zijn tanden en zelfs een stuk of vijf, zes waren vastgeplakt in het gestolde

bloed op zijn wang; verder was zijn huid lijkkleurig, lijkbleke nagels en zaten er enkele verwondingen op armen en knieën.

Garcia bleef verstomd van schrik en verbazing, hij viel op zijn knieën, zo koud en onbeweeglijk als het kadaver van de kardinaal.

Er floot iets door de lucht en men hoorde het geluid van een zwaar lichaam dat op het parket viel en een vreselijk gerochel, het gerochel van een bezetene, een hels gerochel weerklonk onder de dakspanten.

VI

Florence was in rouw, haar kinderen stierven door de pest; sinds een maand heerste deze oppermachtig in de stad, maar vooral de laatste twee dagen was de woede ervan toegenomen. Het volk stierf terwijl het God en zijn dienaren vervloekte, het lasterde God in zijn doodstrijd en als het in zijn bed van angst en smart nog een woord kon uitbrengen, was het een vervloeking. En omdat het zeker was van zijn naderende einde wentelde het zich, stompzinnig lachend, in liederlijkheid en in de complete modder van ondeugd.

Er bestaat namelijk in het leven van een mens zulk groot ongeluk, zulk hevig verdriet, zulke snijdende wanhoop dat men vanwege het genot te beledigen, hem verlaat die ons laat lijden en dat men met minachting zijn menselijke waardigheid weggooit als een toneelmasker en men gaf zich over aan de vreselijkste liederlijkheid, de meest vernederende ondeugd en men kwam al drinkend en op de klanken van muziek aan zijn einde.

Op zo'n moment zouden de filosofen, als ze het hebben over de waardigheid van de mens en de massageest, eens de mens moeten bestuderen.

Een belangrijke gebeurtenis zorgde echter voor afleiding in Florence dat ondergedompeld was in kreten van wanhoop, gebeden en belachelijke beloften: dat was de dood van de twee zonen van Cosimo de Medici, die dus net zomin door de rampen gespaard was als de minste knecht van de minste burger.

Juist op die dag was hun begrafenis en het volk was voor even van zijn matras opgestaan, had met onmachtige handen, die klam waren van het zweet, de ramen geopend om het genoeg te hebben te zien hoe twee hoge edelen ten grave werden gedragen. Met statige rouw trok de stoet droef en in zichzelf gekeerd door Florence; de lichamen van Garcia en François lagen op lijkwagens, voortgetrokken door zwarte muilieren. Alles was kalm en vredig en men hoorde slechts de trage stappen van de muilieren op het plaveisel, het geluid van de lijkwagens waarvan de disselbomen bij iedere beweging kraakten, daarna de dodenzangen die rond de twee lijken jammerden, en in de verte hoorde men van verschillende kanten, als een treurlied, het luiden van de doodsklok, jammerend met een luide bronzen klank.

Naast de lijkwagens liepen dokter Roderigo, de hertog van Bellamonte, de hertog van Salfieri.

- Hoe is het mogelijk, zei deze laatste tegen de dokter, dat iemand die van de pest gestorven is zulke grote littekens heeft? En hij toonde hem de wonden van Garcia.

- Ja .... soms.....het komt door de aderlatingen.

En het enige dat men hoorde waren de gezangen voor de doden en het kleppen van de doodsklokken die door de lucht jammerden.

Einde

vertaling Piet Driest (2017)

Noot van de vertaler:

Flaubert schreef dit verhaal in 1836 op 15 jarige leeftijd, waarschijnlijk bij terugkeer van zijn vakantie in Trouville. Het is het derde verhaal uit een serie "historische verhalen". De andere delen uit de serie zijn "Dood van de hertog de Guise" (sept 1835) , " Twee handen aan een kroon" (jan 1836), "Kroniek uit het Normandie van de 10e eeuw" (mei 1836) en "Het geheim van Philippe de Voorzichtige" (sept 1836).

"De dood in Florence" is de meest geslaagde van zijn historische verhalen: een verhaal in zes scènes, dat zich afspeelt in twee dagen met voldoende spanning en een strakke ontwikkeling naar de ontknoping. De moord op François is niet beschreven, Garcia zegt dat hij hem zal doden, dan volgen enkele puntjes (zoals vroeger pikante scènes werden aangeduid), er klinkt een kreet tussen de bladeren, waardoor wat vogels opvliegen. Eenzelfde techniek: geen beschrijving van de daad zelf, maar de reactie van de natuur erop zien we terug bij Madame Bovary, als Emma bezwijkt voor Rodolphe.

Zowel Sartre (L'idiot de la famille) als Theodor Reik (Flaubert und seine Versuchung der Heiligen Antonius, ein Beitrag zur Künstlerpsychologie) zien in de afgunst en haat tussen de twee broers een parallel met het gezin Flaubert, de oudste broer Achille wordt een beroemde dokter, volgt zijn vader op als directeur van het ziekenhuis in Rouen, terwijl Gustave ziekelijk is en thuis bij zijn moeder blijft wonen.

Voor de vertaling is gebruik gemaakt van de versie uit de Pléiade, "Oeuvres de Jeunesse" , Gallimard, 2001.